

СЕКЦІЯ 7 ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 316.334.3:64

Гончарова С.Ю.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та соціальних наук
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

Буряк І.В.

*аспірант кафедри економіки та соціальних наук
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

Гончаров А.Б.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління та адміністрування
Харківського торговельно-економічного коледжу
Київського національного торговельно-економічного університету*

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ ТА МІСЦЕ У ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ

У статті узагальнено зарубіжний досвід та досліджено сутність соціального підприємництва; конкретизовано основні сфери діяльності соціального підприємництва; виокремлено та уточнено основні ознаки соціального підприємства. Визначено перспективи розвитку соціального підприємництва для домогосподарств в Україні. У статті використані загальнонаукові та спеціальні методи, за допомогою яких було розглянуто процеси та явища у їх взаємозв'язку.

Ключові слова: соціальне підприємництво, домогосподарства, соціальне підприємство, соціальні блага, ознаки, перспективи розвитку.

Гончарова С.Ю., Буряк І.В., Гончаров А.Б. СОЦИАЛЬНОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО: СУЩНОСТЬ, ПРИЗНАКИ И МЕСТО В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ДОМОХОЗЯЙСТВ

В статье обобщен зарубежный опыт и исследована сущность социального предпринимательства; конкретизированы основные сферы деятельности социального предпринимательства; выделены и уточнены основные признаки социального предприятия. Также определены перспективы развития социального предпринимательства для домохозяйств в Украине. В статье использованы общенаучные и специальные методы, с помощью которых были рассмотрены процессы и явления в их взаимосвязи.

Ключевые слова: социальное предпринимательство, домохозяйства, социальное предприятие, социальные блага, признаки, перспективы развития.

Goncharova S.Yu., Buryak I.V., Goncharov A.B. THE SOCIAL ENTERPRISE: CORE, FEATURES AND ROLE IN MODERN HOUSEHOLD'S ACTIVITY

In the article foreign experience is summarized and the essence of social entrepreneurship is studied; the main areas of social entrepreneurship's activity are specified; the main features of social enterprise are highlighted and specified. The perspectives of social entrepreneurship's development for households in Ukraine are determined. In the article we used general scientific notions are special methods, through the use of them we considered the processes and developments in their interrelation.

Keywords: social entrepreneurship, households, social enterprise; social benefits; social enterprise's signs; development prospects.

Постановка проблеми. У сучасних умовах інтеграції України в ЄС для вітчизняних домогосподарств гостро постає питання дослідження та впровадження в життя нових інноваційних бізнес-моделей, які б мали можливість вирішувати не тільки економічні, а й соціальні проблеми суспільства. Одним із напрямів такої діяльності є соціальне підприємництво, про яке у світі заговорили ще наприкінці 90-х років, але сьогодні в Україні це питання є малодослідженим. Переваги, які виникають у разі впровадження соціального підприємництва, не усвідомлюються повною мірою владою та суспільством, а представники малого бізнесу ставляться з недовірою до механізмів дії цього виду діяльності. Це пов'язано з тим, що для більшості населення соціальне підприємни-

цтво асоціюється винятково з неприбутковою діяльністю, доброчинністю, волонтерством або з різноманітним соціальною відповідальністю бізнесу, що реалізує соціальні програми через незалежні структури [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень показав, що питаннями соціального підприємництва, визначення його місця і ролі в сучасному бізнес-середовищі присвячені праці багатьох закордонних учених, таких як Г. Діз [2], Г. Стівенсон [3], Д. Остін [4], Б. Торлі [5], Б. Дрейтон [6], Д. Томпсон [4], С. Хібберт [7] та ін. Проблеми розвитку соціального підприємництва в Україні досліджуються в роботах таких вітчизняних фахівців, як І. Березняк [8], З. Галушка [9], В. Назарук [10], А. Свинчук [10], В. Жохова [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Слід відзначити, що у світі існує значна кількість досліджень, які стосуються природи походження та становлення соціального підприємництва. Звертає на себе увагу те, що більшість науковців досліджують соціальне підприємництво, обмежуючись діяльністю неприбуткових недержавних організацій. Водночас залишаються невирішеними питання обліку та регламентації діяльності соціальних підприємств у нашій країні, їх інтеграції у суспільство, юридичного супроводу цього виду бізнесу, його фінансування, державної підтримки та субсидування.

Формування цілей статті. Аргументи, які наведені вище, стали основою для визначення мети цієї роботи, яка полягає в обґрунтуванні необхідності поглибленого дослідження сутності та природи походження соціального підприємництва і його основних ознак, визначенні особливостей його взаємодії з різними секторами економічної та соціальної діяльності, дослідженні перспективи розвитку соціального підприємництва серед домогосподарств України.

Вклад основного матеріалу дослідження. У світовій науковій літературі є низка термінів, що вживаються як синоніми, таких як соціальне підприємництво, соціальне підприємство та соціальний підприємець. Але у зв'язку з відмінностями у політичному, економічному, соціальному та культурному середовищі країн світу дефініція «соціальне підприємництво» трактується по-різному. Так, у США під соціальним підприємництвом розуміють насамперед бізнес, що дає змогу отримати прибуток, до якого відносять як комерційні, так і некомерційні організації.

У США використання некомерційними організаціями фінансів для забезпечення реалізації певної місії існувало ще з моменту заснування держави, однак поняття «соціальне підприємство» у науковій літературі з'явилося у 1960-х роках. Та широкого поширення воно набуло у 1980-х роках завдяки популяризації американського бізнес-консультанта Білла Дрейтона, який заснував фонд Ashoka (Ашока), що цілеспрямовано займається пошуком та підтримкою соціальних підприємств [6, 11]. Сьогодні є близько трьох тисяч стипендіатів цього фонду у 93 країнах світу [12].

У країнах Європи під соціальним підприємництвом розуміють прибуткову діяльність, що здійснюється за участі бенефіціарів (осіб, на яких безпосередньо спрямована соціальна допомога). Для них створюються нові робочі місця, інколи у них є можливість стати співзасновником підприємств. Така діяльність може бути як основною, так і роботою за сумісництвом. У Великобританії соціальне підприємство зазвичай має форму суспільного кооперативу чи асоціації, яка надає послуги з догляду за нужденними. На відміну від комерційного підприємництва, головними тут є соціальні аспекти, а потім уже економічна ефективність.

У Європі поширення поняття соціального підприємства порівняно зі США відбулося пізніше. Це було пов'язано з падінням темпів економічного зростання та збільшенням рівня безробіття, що спостерігалось впродовж 70-90-х років. Наприкінці 80-х – на початку 90-х років рівень безробіття в країнах Європи мав тенденцію до збільшення з 3% до 10%, а в деяких країнах постійно зростало безробіття серед молоді [13]. Саме у цей час також відбувалися кризові явища у системі державної соціальної політики, скорочення фінансування, пов'язане з процесами децентралізації. Такі зміни зумовили гостру необхідність у наданні недержавних послуг у соціальній

сфері, що стало можливим через активне поширення соціального підприємництва як виду економічної діяльності [14].

Визначною подією, яка спонукає вчених усього світу займатися науковою проблематикою концепції соціального підприємництва, стало отримання у 2006 році М. Юнусом (засновником Банку Граміну та соціальним підприємцем) Нобелівської премії [15].

Незважаючи на те, що термін «соціальне підприємництво» за досить короткий час отримав широке визнання в наукових колах, слід констатувати відсутність його загальноприйнятого трактування, що приводить до того, що соціальне підприємництво нерідко ототожнюється з підприємницькою діяльністю, соціальною відповідальністю, соціальною роботою, благодійністю, соціальною діяльністю, волонтерством, а деколи – з венчурним бізнесом.

На думку американського об'єднання соціальних підприємців, явищу соціального підприємництва складно дати визначення, тому що в останні роки ця концепція швидко розвивається та порушує кордони традиційного бізнесу і некомерційного сектору. Це об'єднання розглядає соціальне підприємство як організацію, яка в змозі задовольнити індивідуальну потребу або вирішити соціальну проблему за допомогою ринкового підходу [16].

Цікавим є тлумачення лідера всесвітньої компанії «Ашока» Б. Дрейтона, який визначає соціальних підприємців як людей, які мають інноваційні рішення для найбільш важливих соціальних, культурних та екологічних проблем суспільства [6].

Англійське об'єднання соціальних підприємств, місією якого є підтримка та розвиток соціальних підприємств у Великобританії, визначає соціальні підприємства як організації, які за допомогою ринкових комерційних стратегій здатні поліпшувати добробут людини та навколишнє середовище [17]. Водночас канадська організація соціальних підприємців визначає соціальне підприємництво як діяльність, що належить винятково до неприбуткових організацій [18].

У більшості європейських країн визнається підхід до визначення соціального підприємництва, який запропонований Європейською дослідницькою мережею (EMES). Відповідно до нього виділяють дев'ять критеріїв, що характеризують соціальні підприємства та поєднують у дві великі групи: економічні (виробництво товарів та послуг, незалежність або автономія від державних установ, економічні ризики, найм працівників) та соціальні (пріоритетна орієнтація на досягнення соціальної мети, громадський характер ініціативи, демократична система управління, присутність перерозподілу прибутку, залучення бенефіціарів) [19].

Наведені підходи щодо визначення змісту та сутності соціального підприємництва є досить обмеженими та вузькими і не відображають справжню сутність та соціально-економічне значення цього виду діяльності.

На думку авторів, більш вдалим слід вважати визначення, яке надає вчений А. Кім, розуміючи під соціальним підприємництвом новий вид соціально-економічної діяльності, в якому поєднуються соціально-економічні організації з підприємницьким новаторством та досягненням самокупності. В основі такого виду діяльності є функціонування соціальних підприємств, які створені з певною метою щодо вирішення соціальних проблем та діють на основі інноваційних підходів [20].

Заслуговує на увагу тлумачення соціального підприємництва як різновиду бізнесу, який має соці-

альну місію, тобто спрямовує частину своїх прибутків та/або зусиль на вирішення певної соціальної проблеми суспільства, яке надає керівник програми соціального інвестування в Україні «Western NIS Enterprise Fund» В. Назарук [10].

Найбільш повним та обґрунтованим як із правової, так і з економічної позиції є визначення соціального підприємництва, яке наведене у Проекті Закону України «Про соціальні підприємства» (2012 рік): «Соціальне підприємництво є суб'єктом економічної діяльності, організованою юридичною особою або фізичною особою підприємцем, пріоритетом якого є досягнення соціальних результатів у сфері охорони здоров'я, освіти, науки, культури, навколишнього середовища, соціальні послуги та підтримка вразливих груп (безробітних, літніх людей, інвалідів і т. д.)» [21].

Розглянувши різні підходи до визначення соціального підприємництва, досвід його застосування в економіці різних країн, автори виокремили такі основні ознаки соціального підприємства, як:

- двоєдина спрямованість – здатність соціального підприємництва отримувати прибуток для подальшого розвитку та досягнення цілей у соціально-економічній сфері, а також можливість залучення до підприємницької діяльності соціально незахищених верств населення;

- фінансова доцільність та обґрунтованість – здатність соціальних підприємств підвищувати ефективність шляхом скорочення потреби у пожертвах та фундаціях та підвищувати якість соціальних програм за рахунок підприємницької діяльності;

- автономність – діяльність організації здійснюється переважно приватним сектором або домогосподарствами, які самостійно приймають рішення щодо економічного розвитку та вирішення певних соціальних проблем;

- інноваційний соціальний вплив – можливість вирішення або пом'якшення наявних соціальних проблем новими інноваційними методами, які в змозі збільшити соціальний ефект;

- масштабність та тиражування – збільшення масштабу діяльності соціального підприємства на національному та міжнародному рівнях та поширення досвіду з метою збільшення соціального впливу [22];

- соціальна віддача – наявність соціальних проєктів, кінцевий результат яких несе в собі довгострокові позитивні соціальні зміни у суспільстві.

На рис. 1 наведена динаміка зростання масштабів соціального підприємництва у світі, яка підтверджує тезу про те, що соціальне підприємництво стає невід'ємною ланкою світового бізнесу.

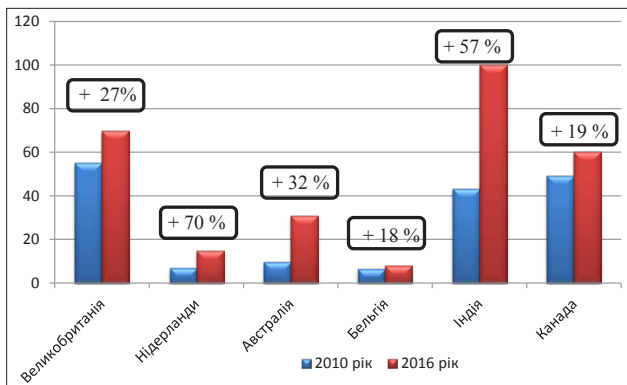

Рис. 1. Динаміка зростання масштабів соціального підприємництва у світі

З рис. 1 чітко видно, що у європейських країнах масштаби соціального підприємництва динамічно збільшуються, вирішуючи питання безробіття, соціального захисту та соціального залучення. У Європейському союзу щороку одне з чотирьох нових підприємств стає соціальним. У Великобританії зараз нараховується близько 70 тисяч соціальних підприємств, до яких належать як організації, що навчають безробітних, так і соціальні служби, навіть муніципальні готелі [23]. Протягом останніх п'яти років сектор соціальних підприємств у Нідерландах зріс із 2-2,5 тис. до 5-6 тис. підприємств, розширивши цей сектор на 70% [24]. В Австралії на кінець 2010 року приблизна кількість соціальних підприємств становила 20 тис. одиниць, із них 34% здійснювати свою діяльність протягом останніх 2-5 років та виробили 2-3% ВВП. У 2014 році в Бельгії близько 63% соціальних підприємств самостійно генерували понад 50% прибутку за рахунок зборів та продажів. У Канаді 81% підприємств позиціонують себе як підприємства з соціальною метою, з них 27% займаються проблемами навколишнього середовища, 26% – створені для розвитку зайнятості населення, інші займаються досягненням культурних цілей [25].

Узагальнюючи зарубіжний досвід, автори виокремили та конкретизували основні сфери діяльності соціального підприємництва, серед яких:

- соціальні послуги (догляд за людьми, дошкільна освіта дітей, створення спортивних організацій для молоді, побутові послуги, надання послуг малозабезпеченим сім'ям);

- ініціативи в області соціально-професійної реінтеграції (спрямовані на перенавчання та/або здобуття нової робочої спеціальності, створення робочих місць для інвалідів);

- реабілітація людей, які потрапили у складні життєві ситуації;

- місцевий розвиток (агротуризм, вирішення екологічних проблем на місцевому рівні);

- сільськогосподарський розвиток;

- фінансові послуги (надання послуг у мікрокредитуванні);

- юридичні послуги (надання послуг у консультуванні та юридичному супроводі соціально незахищеної верстви населення);

- медичні послуги (надання якісних медичних послуг із використанням інноваційного підходу для соціально незахищених та асоціальних верств населення).

Необхідно підкреслити, що соціальні підприємства внаслідок своєї діяльності тісно взаємодіють майже з усіма елементами ринкового сектору. Модель міжсекторної взаємодії соціального підприємництва представлена на рис. 2.

Безсумнівною є факт взаємодії соціального підприємництва з державним сектором, коли з'являється необхідність у прийнятті відповідних законодавчих актів урядом та максимальному сприянні розвитку цього виду діяльності; співпраця з освітньою системою, коли з боку освітніх установ відбувається навчання соціальної відповідальності та соціальному підприємству, а з боку соціального підприємства – розроблення певних соціальних програм та стандартів і реалізація їх у життя шляхом залучення учнів відповідних закладів. Для досягнення певної соціальної мети іноді необхідна тісна співпраця між соціальним підприємством та неприбутковими організаціями, такими як волонтерські організації та благодійні фонди. Із приватним сектором можлива як партнерська співпраця у вигляді

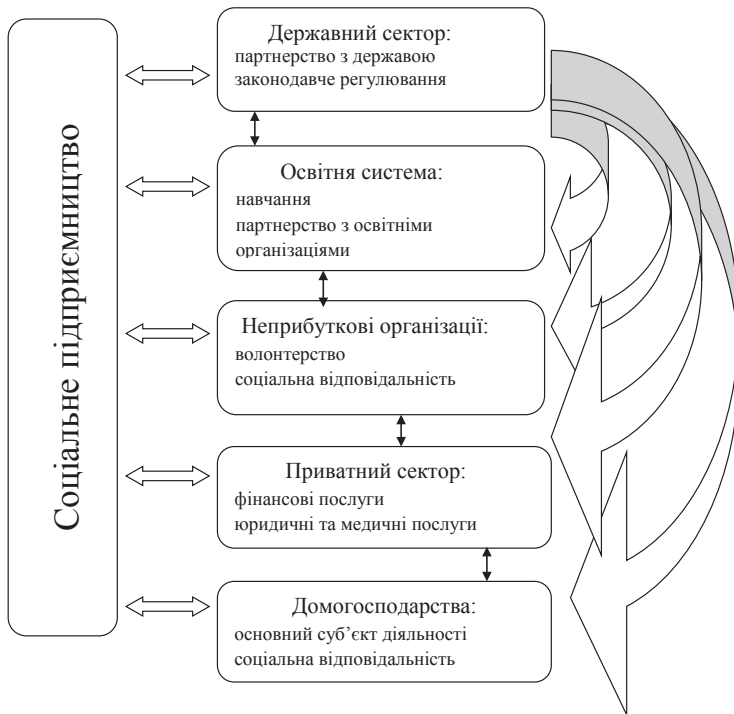

Рис. 2. Модель міжсекторної взаємодії

Складено авторами за [4, 14, 17]

надання певної фінансової допомоги, так і конкуренція в однаковому сегменті, що спонукатиме соціальне підприємництво до розвитку.

Не викликає жодних сумнівів те, що соціальне підприємництво є одним з інноваційних видів діяльності, який дає можливість малому та сімейному бізнесу вирішити соціальні та економічні проблеми та створює передумови для поліпшення добробуту громадян [26]. Тому, на думку авторів, доцільним є залучення саме домогосподарств до соціального підприємництва.

Сьогодні домінуючим соціально-економічним фактором стійкого розвитку економіки є середній, малий та мікробізнес, що за структурними характеристиками відповідають світовій практиці соціального підприємництва. Структура підприємств України за розмірами (на кінець 2015 року) представлена на рис. 3. Згідно з даними Державної служби статистики та Національної платформи малого та середнього бізнесу (на кінець 2015 року), в Україні нараховувалось 1973 тис. суб'єктів малого і середнього підприємництва, з яких 1,63 млн. – фізичних осіб-підприємців, 343 тис. – юридичних осіб-підприємців [29, 30].

Розглянувши загальну структуру підприємницької діяльності в Україні, проведемо більш детальний аналіз показників структурної статистики за суб'єктами господарювання з розподілом їх за розміром (малих та мікропідприємств за період з 2010 по 2015 рік) (табл. 1, рис. 4) [29].

З табл. 1 видно, що основну питому вагу малого бізнесу займають фізичні особи-підприємці – понад 3,5 млн. одиниць. Але слід зазначити, що у 2011-2013 роках кількість підприємств значно зменшилася (рис. 3). Насамперед це є наслідком ведення АТО і тимчасової окупації частини території східних регіонів та Автономної республіки Крим, а також впливу загальноекономічної кризи, що лише посилилась у зв'язку з подіями воєнного характеру [30]. Але починаючи з 2014 року ситуація змінюється на краще: спостерігається суттєве поліпшення розвитку цього виду діяльності. Згідно з даними підсумкового звіту за результатами дослідження «Соціальні підприємства України», який надала громадська організація «Молодіжний центр із проблем трансформації соціальної сфери «СОЦІУМ – XXI», серед 150 зареєстрованих соціальних підприємств України більшість належить до фізичних осіб-підприємців (37 одиниць), приватних підприємств (23 одиниці) та громадських організацій (рис. 5) [31].

Також соціальні підприємства оформлюють свою діяльність у формі фермерського господарства, товариства з обмеженою відповідальністю, сільськогосподарського кооперативу, фермерського господарства та ін. [31]. Це можна пояснити тим, що домогосподарства є основним із рушійних механізмів,

який здатен мобілізувати та реалізувати свій ресурсний потенціал у суспільному та домашньому виробництві товарів та послуг навіть у кризових ситуаціях [32].

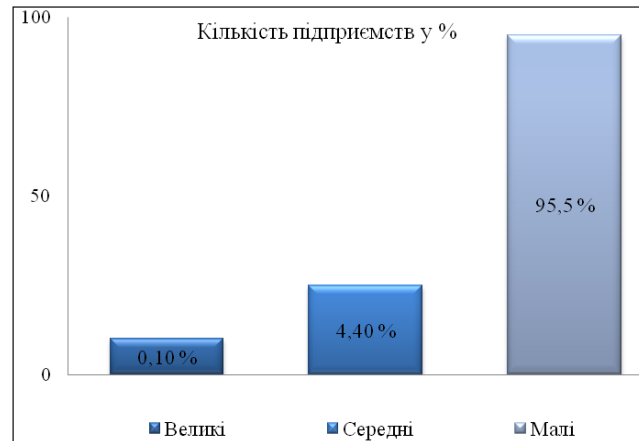

Рис. 3. Структура підприємств України за розмірами (на кінець 2015 року)

Щодо перспектив розвитку соціального підприємства в Україні, то слід зазначити, що сьогодні воно є визнаним видом підприємницької діяльності, що спрямована на створення соціальних та економічних благ. Незважаючи на відносно молодий вік – 25 років, воно набуло значного поширення у світі.

Таблиця 1

Кількість підприємств за розмірами (малих, мікропідприємств та фізичних осіб-підприємців)

Вид діяльності/рік	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Всього малих та мікропідприємств, одиниць	4 255 692	3 288 721	3 089 655	3 339 381	3 774 933	3 869 215
Малі підприємства, одиниць	357 241	354 283	344 048	373 809	324 598	327 814
Мікропідприємства, одиниць	2 093 688	1 608 819	1 510 776	1 637 180	1 859 887	1 910 830
Фізичні особи-підприємці, одиниць	3 598 006	2 638 623	2 459 146	2 647 095	3 171 413	3 257 160

Саме за допомогою соціальних підприємств намагаються вирішувати проблеми у тих секторах суспільства й економіки, які не охоплені державою або іншими підприємствами та на які не звертається достатня увага через відсутність коштів, знань, навичок чи безперспективність отримання значних економічних вигод.

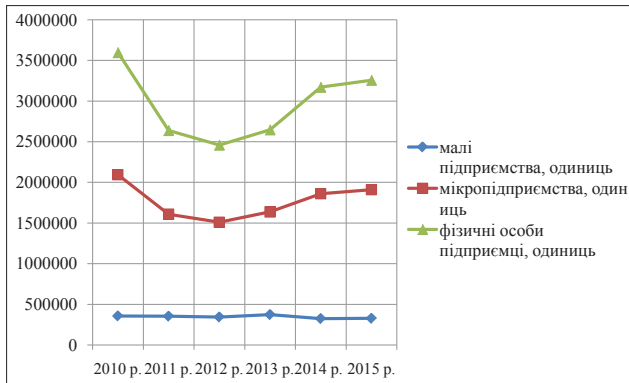

Рис. 4. Динаміка розвитку малого бізнесу в Україні, 2010-2015 рр.

Рис. 5. Форми діяльності соціальних підприємств в Україні

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи викладений матеріал, необхідно підкреслити те, що сьогодні соціальне підприємництво є визнаним у світі специфічним видом підприємництва, що здатне вирішувати соціальні та економічні проблеми суспільства за допомогою державного сектору або без нього.

Соціальне підприємництво являє собою діяльність економічного суб'єкта господарювання, яка організована юридичною особою або фізичною особою-підприємцем, пріоритетом якого є досягнення соціальних результатів у сфері охорони здоров'я, освіти, науки, культури, навколишнього середовища, соціальні послуги та підтримка вразливих груп (безробітних, літніх людей, інвалідів тощо). Для повноцінного соціально-економічного розвитку соціального підприємництва надзвичайно важливою є його взаємодія з державним сектором, освітньою системою, неприбутковими організаціями (волонтерство, благодійні організації та ін.), приватним сектором та домогосподарствами.

Наукові результати цього дослідження полягають в узагальненні зарубіжного досвіду соціального підприємництва; конкретизації основних сфер його застосування, таких як соціальні послуги, ініціативи в області соціально-професійної реінтеграції, реабілітація людей, які потрапили у складні життєві ситуації, місцевий розвиток, сільськогосподарський розвиток, фінансові послуги, юридичні послуги, медичні послуги; уточненні основних ознак соціального під-

приємства, таких як двоєдина спрямованість, фінансова доцільність та обґрунтованість, автономність, інноваційність, масштабність, соціальна віддача.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Назарова Г.В. Управління соціально-трудовою сферою підприємства: монографія / Назарова Г.В., Гончарова С.Ю., Водницька Н.В. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2010. – 323 с.
2. Dees G. The Meaning of Social Entrepreneurship. Comments and suggestions contributed from the Social Entrepreneurship Funders Working Group. – 1998 – 25 p.
3. Austin J., Stevenson H., Wei-Skillern J. Social and Commercial Entrepreneurship: Same, Different, or Both? // Entrepreneurship theory and practice. – 2006 – 15-22 p.
4. Жохова В. Социальное предпринимательство: сущность и понятие / В. Жохова / Известия ДВФУ. Экономика и управление. – № 1. – 2015 – 87 с.
5. Ben Thornley. The Facts on U.S. Social Enterprise. [Електронний ресурс] – 2012. – Режим доступу: http://www.huffingtonpost.com/ben-thornley/social-enterprise_b_2090144.html.
6. Борнштейн Д. Как изменить мир: Социальное предпринимательство и сила новых идей / Д. Борнштейн – Альпина Паблишер. – 2012. – 504 с.
7. Christie M.J. Social entrepreneurship: New research findings. Editorial / Journal of World Business. – 2006 – 5 p.
8. Богатырь Н. Социальное предпринимательство как неочтенная необходимость для Украины. [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/2016/02/14/sotsialnoe-predprinimatelstvo-kak-neotnenennaya-neobhodimost-dlya-ukrainy-ru/>.
9. Никифорак В. Соціальне підприємництво: сутність та особливості розвитку / Економіка і суспільство. [Електронний ресурс] – 2017. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/57.pdf.
10. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А.А., Корнецький А.О., Гончарова М.А., Назарук В.Я., Гусак Н.Є., Туманова А.А. – К: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017 – 188 с.
11. Waddock S., Post J. Social Entrepreneurs and Catalytic Change. Public Administration Review. – 1991 – 393 p.
12. Social entrepreneurship. Ashoka [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ashoka.org/en>.
13. Мартинес Д. Парадокс Европы: высокая безработица при наличии пяти миллионов вакансий. [Електронний ресурс] – 2013. – Режим доступу: <http://inosmi.ru/world/20130617/210108264.html>.
14. Керлин Дж. Социальные предприятия в США и за границей: извлекаем уроки из различий / Исследования в области социального предпринимательства под ред. Р. Моше-Уильямса, ARNOVA Occasional Paper Series. – 2006. – № 1(3).
15. Бурская З. Нобелевский лауреат Мухаммад Юнус: мы даем людям деньги, чтобы они изменили мир. [Електронний ресурс] – 2009. – Режим доступу: <https://www.novayagazeta.ru/articles/2009/11/19/40360-nobelevskiy-laureat-muhammad-yunus-my-daem-lyudyam-dengi-chtoby-oni-izmenili-mir>.
16. Social Enterprise. What is Social Enterprise? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://socialenterprise.us/about/social-enterprise>.
17. Social Enterprise UK. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.socialenterprise.org.uk/>.
18. Social Enterprise fund. What is a Social Entrepreneur? [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.csef.ca/what_is_a_social_entrepreneur.php.
19. Social Enterprise: A New Model for Poverty Reduction and Employment Generation / EMES: International research network / [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://emes.net/content/uploads/publications/ECSP-R11-19_Blundel_et_al.pdf.
20. Alter K. Social enterprise typology, Virtue Ventures LLC / [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.virtueventures.com/files/setypology.pdf.
21. Проект Закону «Про соціальні підприємства» № 10610 від 14.06.2012. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=10610&skl=7.
22. Шаповалова Т. Соціальне підприємництво і фандрейзинг / Т. Шаповалова / Навчальний посібник/ МФСА – К.: 2016. – 186 с.

23. British council. Україна. Розвиток соціального підприємства / Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org.ua/programmes/society/social-enterprise-development>.
24. Карта социального бизнеса Европы. Многообразная все-ленная / Новый бизнес. Социальное предпринимательство. Электронный ресурс] – 2015. – Режим доступа: <http://www.nb-forum.ru/interesting/experts/karta-socialnogo-businessa-evropy.html>.
25. Fostering Social Entrepreneurship: A Comparative Study of the Legal, Regulatory and Tax Issues in Brazil, Germany, India, Poland, UK and USA. [Електронний ресурс] – 2006. – Режим доступу: http://www.weforum.org/pdf/schwabfound/Linklaters_Schwab_Report.pdf.
26. Гончарова С.Ю., Буряк І.В. Умови формування та важелі регулювання «нової економіки» як сучасного феномена // Бізнес Інформ. – 2017. – № 3. – С. 52-58.
27. Fostering Social Entrepreneurship: A Comparative Study of the Legal, Regulatory and Tax Issues in Brazil, Germany, India, Poland, UK and USA. [Електронний ресурс] – 2006. – Режим доступу: http://www.weforum.org/pdf/schwabfound/Linklaters_Schwab_Report.pdf.
28. Гончарова С.Ю. Соціальна концепція гарантованого (базового) доходу населення / С.Ю. Гончарова, А.Б. Гончаров // Бізнес Інформ. – 2016. – № 4. – С. 138-142.
29. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrcensus.gov.ua/information/definition.
30. Національна платформа малого та середнього бізнесу / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://platforma-msb.org/analiz-statystichnyh-pokaznykiv-rozvytku-pidpryemnytstva-v-ukrayini-u-2015-rotsi/>.
31. Підсумковий звіт за результатами дослідження «Соціальні підприємства в Україні» [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B6DSntNixLTLZHFoTmJ5SIVJS2s/view>.
32. Гончарова С.Ю., Буряк І.В. Науково-методичні підходи щодо визначення сутності домогосподарства та його ролі в економіці. Вісник Одеського національного університету. Сер.: Економіка. 2016. – Т. 21, вип. 4(46). – С. 135-139.

УДК 316.34

Пряхіна К.А.

*асистент кафедри маркетингу
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського*

Висікан Ю.О.

*студентка
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського*

Нємикіна К.О.

*студентка
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського*

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ, МОЛДОВИ ТА КРАЇН ЄС

У статті запропоновано методику оцінки рівня якості життя населення методом приведення індикаторів до єдиної системи балів для обчислення узагальнюючого європейського індексу. Показники розділено на дві групи: стимулятори (індекс процвітання, індекс основних потреб людини, основи благополуччя, рівень харчування та базової медичної допомоги, ВВП на душу населення, чисельність населення індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК), особиста безпека, доступ до базових знань, стан екосистеми) та дестимулятори (величина державного боргу, рівень безробіття). Проведено розрахунок індексу для України, Молдови та країн ЄС: Швеції, Німеччини, Болгарії.

Ключові слова: якість життя, індекс якості життя EIU, індекс якості життя International Living, європейський індекс якості життя.

Пряхина Е.А., Высикан Ю.А., Немыкина Е.А. ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ, МОЛДОВЫ И СТРАН ЕС

В статье предложена методика оценки уровня качества жизни населения методом приведения индикаторов в единую систему баллов для вычисления обобщающего европейского индекса. Показатели разделены на две группы: стимуляторы (индекс процветания, индекс основных потребностей человека, основы благополучия, уровень питания и базовой медицинской помощи, ВВП на душу населения, численность населения, индекс глобальной конкурентоспособности (ИГК), личная безопасность, доступ к базовым знаниям, состояние экосистемы) и дестимуляторы (величина государственного долга, уровень безработицы). Проведен расчет индекса для Украины, Молдовы и стран ЕС: Швеции, Германии, Болгарии.

Ключевые слова: качество жизни, индекс качества жизни EIU, индекс качества жизни International Living, европейский индекс качества жизни.

Pryakhina E.A., Vysikan Yu.A., Nemykina E.A. ASSESSMENT OF THE QUALITY OF LIFE OF THE POPULATION OF UKRAINE, MOLDOVA AND EU COUNTRIES

The article proposes a methodology for assessing the quality of life of the population by converting indicators into a single point system for calculating a generalizing European index. The indicators are divided into two groups: stimulants (the index of prosperity, the index of basic human needs, the basics of well-being, the level of nutrition and basic medical care, GDP per capita, the population index of global competitiveness (IGK), personal security, access to basic knowledge, the state of the ecosystem) and destimulators (the size of the state debt, the unemployment rate). The index is calculated for Ukraine, Moldova and the EU countries: Sweden, Germany, Bulgaria.

Keywords: quality of life, EIU quality of life index, quality of life index International Living, European quality of life index.